

Štábní kapitán děl. Jiří Srp:

Úvaha o novodobé organisaci obrany proti letadlům.

Mírová organisace má být zrovna tak, jako každé jiné uspořádání věci vojenských zásadně přípravou na válku, musí však též mít na zřeteli úspěšný výcvik mírový.

Obrana proti letadlům se skládá z různorodých složek a bojových prostředků: z letadel, kanonů p. l., světlometů p. l., kulometů p. l., ochranných balonů, hlásné služby, vojenských oddílů pasivní obrany a civilní obrany obyvatelstva. Všechny tyto různé složky mají jeden společný bojový úkol: boj proti nepříteli ve vzduchu. Mají-li mít za války úspěch, je nezbytně nutno, aby všechny byly prodrchnuty jediným úsilím, jednou vůlí a musí proto mít jen jedno velení. Zdárná bojová spolupráce vyžaduje právě pro tuto různorodost prostředků OPL. (vojáci i civilní osoby) tím vyššího stupně organizační jednotnosti. Letectvo, jakožto zbraň nejmodernější, žádá nejmodernější obranu. Zde nevystačíme již se zastaralým pojetím o rozškátlování vzdušné armády na letce a dělostřelce a národa na vojáky z povolání a na osoby civilní.

Budoucí válka, a to hlavně válka letecká, nebude znáti rozdílu mezi frontou a zápolím, mezi pěšákem v první linii a vojínem z etapy.

Máme tři možnosti, jak včlenit prostředky OPL. do rámce novodobé armády: přičlenění k dělostřelectvu, nebo k letectvu, nebo zřízení nové samostatné zbraně. V některých státech bylo letectvo vyňato z pozemní armády a zřízena nová letecká armáda jako rovnocenná složka branné moci vedle armády pozemní a námořnictva, jako na př. v Německu, i se složkami OPL., kdežto v Itálii, Francii a Anglii zůstaly prostředky OPL. podřízeny pozemní armádě.

Německo přičlenilo jako první stát již ve světové válce v říjnu 1916 DPL. k letectvu a podřídilo celou OPL. velícímu generálu leteckých sil. Nové, loňského roku zřízené ministerstvo letectví má pět odborů. První odbor dopravní a právní, druhý letecko-technický, třetí osobní a hospodářsko-správní, čtvrtý jest odborem leteckého školení a sportu (podléhá mu i civilní sportovní kluby) a konečně pátý, protiletadlový (podléhá mu celá civilní vzdušná obrana).

I ve Francii, podle proslovu ministra letectví, bude v blízké budoucnosti soustředěna veškerá OPL. celého státu jednotně pod velením ministra letectví. Za války bude hlavní velitel letectva odpovědný za veškerou obranu vzdušného prostoru nad Francií.

Tato moderní organisace letectva se neprovedla jen ve velkých armádách, i v malém Řecku (při počtu 100—120 letadel) tvoří od roku 1931 veškeré letecké síly úplně samostatnou armádu, spravovanou zvláštním ministerstvem.

Uvažujeme nyní o výhodách a nevýhodách těchto tří organizačních možností OPL.

Skoro ve všech armádách byla po světové válce jen jedna složka OPL., dělostřelectvo proti letadlům, zařaděná do mírové organisace. Vlivem setrvačnosti a tradice — DPL. vyšlo většinou z polního dělostřelectva — bylo DPL. jako nejpočetnější složka prostředků OPL. přičleněno k dělostřelectvu s odůvodněním, že má s polním dělostřelectvem stejnou střelnou zbraň: dělo. Americké DPL. vzniklo z jednotek pobřežního dělostřelectva a patří k němu ještě dnes. Ano, děla p. l. a jejich střelivo

ve svých speciálních konstrukcích patří k dělostřeleckému materiálu a dělostřeleckému střelivu. Co se týče konstrukce hlavních částí, balistiky a výroby střeliva, nepotřebuje DPL. zvláštního vývoje; tu se musí využívat dávne konstrukční zkušenosti a výroba se povede nadále v stejných dílvkách a muničních továrnách. Zákony vnitřní a vnější balistiky, manuální úkony obsluhy děl jsou stejné u obou druhů dělostřelectva. Vyžaduje však tento společný vývoj, jednotná výroba a výcvik u děl včlenění OPL. k dělostřelectvu? Tyto důvody samy nemohou rozhovát o tom, aby DPL. a s ním celá mohutná organizace OPL. byla zařaděna do svazku pozemního dělostřelectva.

Předně je DPL. jen jednou složkou OPL., děla jsou jen jednou z mnoha zbraní OPL. vedle pušek, kulometů, světlometů a ochranných balonů. Výcvik u děl je jen částí výcviku personálu OPL., vedle výcviku obsluhy světlometů, měřicích a naslouchacích přístrojů, kulometů a výcviku v hlásné a orientační službě. Takováto úprava znamená základní organizační chybu, protože slučuje něco, co nemá organicky nic společného, neboť OPL. a dělostřelectvo nemají společných zájmů.

Pozemní dělostřelectvo nemá již dlouho samo to privilegium, že jediné ono střílí z děl. Máme děla na lodí, na tancích, u pěchoty i na letounech. DPL. nemá více společných věcí s pozemním dělostřelectvem než tyto zbraně. Nemůže to proto býti důvodem pro ponechání DPL. u pozemního dělostřelectva. Rozhodujícím důvodem je společný úkol a použití zbraně; proto také nepatří pěchotní děla a minomety již dávno k dělostřelectvu, ačkoliv mají s ním stejný materiál, nýbrž k pěchotě a světlometry p. l. nepatří již k ženijnímu vojsku, nýbrž k OPL.

Měřicí a povelové přístroje (výškoměr, letoměr a ústřední povelový přístroj) nemají nic společného s přístroji polního dělostřelectva, zaměřovač kanonu proti letadlům jest úplně odlišný od zaměřovače pozemního děla. DPL. používá časovacích granátů bez nárazového zapalovače, vývoj směřuje k úplně odlišnému zapalovači s hodinkovým strojem, tedy k střelivu, kterého se u pozemního dělostřelectva nepoužívá a které též vyžaduje zvláštního doplňování střelivem. Způsob střelby na letadla jest úplně odlišný od střelby na pozemní cíle a podobá se spíše střelbě pobřežního dělostřelectva a lodních děl.

Smyslem každého mírového výcviku je příprava na úkoly ve válce. Musí tedy bojové použití DPL. býti jediným vodítkem pro mírový výcvik. Střelecký výcvik DPL. (jiný zaměřovač a pomocné přístroje, jiný způsob střelby) a výcvik specialistů jsou úplně odlišné od výcviku pozemního dělostřelectva. Zasazení a použití DPL. v boji vzhledem na odlišnost vzdušných cílů a zvláštní způsob boje se řídí docela jinými pravidly než u pozemní armády; taktický výcvik může DPL. dělati jen ruku v ruce s armádou leteckou.

I použití armádního DPL. odůvodňuje odloučení od pozemního dělostřelectva, neboť ani na frontě nebude nikdy podřízeno polnímu dělostřelci.

V zákopové válce chrání DPL. důležitá místa nebo vytváří prehradné pásmo; jeho umístění a vzájemná spolupráce se děje jen uvnitř celé armády, a to v těsném kontaktu s letectvem.

V pohybné válce musí jeho činnost býti rovněž jednotně řízena velitelem armádní OPL. podle otevřenosti terénu atd., bez ohledu na pozemní dělostřelectvo.

Přikročíme nyní k druhé možnosti, přiřčení OPL. k letectvu.

S letectvem spojuje OPL. společný úkol, společné zásady při zasazení a použití, dále bojová, technická a výcviková spolupráce.

Válečné zkušenosti dokázaly, že k splnění bojových úkolů je nezbytně zapotřebí, aby letectvo a DPL. mělo společného představeného. V německém rozkaze kabinetní kanceláře z 8/10 1916, který nařizuje sloučení letectva a OPL., vyjadřuje se příčina a účel toho takto:

„Stále rostoucí význam války ve vzduchu vyžaduje sloučení veškerých prostředků leteckého boje a letecké armády jak v poli, tak v zápolí pod jedním velením. Svěřuji velícímu generálu leteckých sil, který se přímo podřizuje náčelníku hlavního štábu, úkol, aby organisoval jejich jednotné vybudování, přípravu a zasazení.“

Bojová spolupráce obou zbraní záleží hlavně ve včasné a přesné palebné podpoře DPL. a vyžaduje nejtěsnějšího spojení a nedá se nikdy improvizovat. Výcvik DPL. není bez vydatné podpory letectvem možný. Tato podpora bude jistě vydatnější a ochotnější, podléhají-li obě zbraně jednomu veliteli, který též má odpovědnost za společný výcvik. Znalost typů letadel, letecké taktiky a způsobů útoků moderních leteckých sil je pro každého příslušníka OPL. nutná, zrovna tak jako použití letectva a výkonnost strojů a motorů závisí na možnostech účinnosti prostředků OPL.

Všechna cvičení, výcvikem obsluhy děl, světlometů, měřicích a naslouchacích přístrojů počínaje, vyžadují neustále vzdušných cílů. Při ostré střelbě DPL. a při závěrečných cvičeních se dají nejnovější technické a taktické zásady náležitě zhodnotit jen tehdy, konají-li se za účasti většího počtu leteckých jednotek.

Technický vývoj všech prostředků obou zbraní je vždy závislý na vývojových možnostech druhé zbraně v budoucnosti.

Všechna tato spolupráce vede jen při úplné služební soudržnosti k určitému stupni válečného výcviku.

Společný představený DPL. a letectva vyrovnává požadavky obou zbraní a nejvyšší správní úřad má pak jen za úkol řešit důležité otázky vedení letecké války a OPL.

Vidíme, že obě zbraně mají velmi mnoho společného a že by se touto organizační taktická, výcviková a technická spolupráce zdokonalila, kdežto s pozemním dělostřelectvem nemá DPL. nic společného, ani v boji, ani při výcviku. Nikdy nebudou mít ve válce společného velitele, nekonají spolu závěrečná cvičení neb ostrou střelbu pro naprostou odlišnost úkolů, použití, výcviku a střelby. I když svým umístěním je DPL. odkázáno na povrch zemský, nepatří k pozemní armádě, protože do pozemního boje zasahuje jen ve výjimečných případech (na ochranu před útokem zblízka), nýbrž je součástí letecké armády a partnerem letectva v leteckém boji.

Při armádní OPL. podléhá DPL. zrovna tak jako letectvo vždy jen vyššímu velení, nikdy ne veliteli jedné zbraně (pěchoty, dělostřelectva), protože nechrání vlastně určitý pluk, objekt anebo prostor země, nýbrž chrání celý vzdušný prostor nad sebou a tím všechny zbraně a služby, které v tomto prostoru bojují, pochoduji neb odpočívají.

Jako důvod proti včlenění DPL. do letecké armády se uvádí ta okolnost, že by se vždy dávala přednost letcům před příslušníky DPL., OPL. by připadla vedlejší úloha a její požadavky by nebyly dosti hájeny. To však, jak se mi zdá, záleží na osobnosti a na tom, jak se v tom onom

státě OPL. hodnotí. Vidíme však, že všude význam a hodnocení OPL. skoro denně roste. V některých státech, jako na př. v Rusku, Německu a Itálii, přepadla protiletadlová horečka skoro celý národ a civilní organisace těchto států mají miliony členů.

Přejde-li ještě k tomu i odpovědnost za celou OPL. státu na velitele letectva, kteří by, selže-li OPL. státu za války, musili nésti všechny následky, bude i letectvo mít největší zájem o to, aby prostředky OPL. podporovalo.

Objevil se i návrh, aby se z důstojníků letectva a OPL. organizoval jednotný důstojnický sbor po vzoru námořnictva, kde se všichni důstojníci cvičí nejdříve ve všech odvětvích, jako v navigaci, dělostřelectvu, torpedové a ponorkové službě, a teprve později se specialisují v jedné z těchto služeb. Domnívám se, že by takováto unifikace byla na újmu řádného výcviku, neboť důkladný výcvik ve všech odvětvích letectva a OPL. by unifikované letecké důstojníky příliš zatížil. Letecká armáda měla by sice všeobecně vzdělané důstojníky, ale neměla by ani dobré výkonné letce, ani dobré protiletadlové dělostřelce.

Nalézáme v různých armádách dosti často ještě jedno, a to kompromisní řešení organisace DPL. Toto dělostřelectvo podléhá částečně (ve věcech osobních a materiálních) dělostřelectvu, částečně (po stránce taktické) letectvu, při čemž se ostatní prostředky OPL. buď vůbec neberou v úvahu, nebo putují z jedné kompetence do druhé, jako na př. jednotky hlásné služby, kulometné roty p. l., zastírací oddíly p. l., balonové přehrad a civilní obrana obyvatelstva. Toto řešení se charakterisuje v jednom anglickém odborném časopise takto: „Materiál anglických protiletadlových jednotek teritoriální armády je zastaralý a neúplný. Materiální vybavení provádí ministerstvo války, ale v taktických věcech podléhá DPL. ministerstvu letectví. Zájem o OPL. je v ministerstvu války nepatrný a proto pokračuje jeho vybudování velmi pomalu. Tuto nevýhodu dvojitě kompetence si angličtí vojenští činitelé již uvědomili, ale odstraněna ještě nebyla a žádoucí jednotná organisace celé OPL. nebyla ještě zřízena.“

Zbývá nám ještě úvaha o třetí možnosti, o organisaci OPL. jako zbraně samostatné.

OPL. je stále ještě v rozvoji, pluky DPL. se rozmnožují, mohutná organisace obrany obyvatelstva je u nás v stadiu začátečního vývoje. Námitky, že by OPL. byla zbraní příliš slabou, jsou dnes již vyvráceny nynějším počtem všech jeho prostředků. Nebyla by menší zbraní, než je na př. železniční nebo telegrafní vojsko, a počet pluků DPL. dosáhne jistě co nejdříve i počtu pluků ženijních.

S pozemním dělostřelectvem spojuje tedy DPL., jak již bylo řečeno, jen děl. materiál, s letectvem však společný úkol, výcvik, zasazení a použití.

Technický vývoj děl a střeliva mohl by nadále zůstat v rukou voj. technického ústavu, takže by odloučením OPL. od dělostřelectva nenastalo žádné přerušení společných konstrukčních základů. Naopak je nutno, aby v tomto ústavě bylo zřízeno zvláštní oddělení protiletadlového materiálu a střeliva, protože odlišná konstrukce toho vyžaduje.

OPL. je částí letecké armády. Kde takováto armáda nebyla organizována, je nutno taktickou a výcvikovou spolupráci zajistit společným velením. V těchto společných vztazích mezi letectvem a OPL. nelze však spatřovat nezbytný důvod, aby OPL. s letectvem splýnulo v jednu zbraň.

Mezi péchotou a polním dělostřelectvem jsou rovněž skoro stejné společné vztahy, a ty jsou zabezpečeny tím, že obě zbraně podléhají společným vyšším velitelstvím, t. j. velitelstvím divisí, sborů a armád. V státech, kde byla zřízena zvláštní letecká armáda, ke které byly prostředky OPL. přičleněny, tvoří DPL. samostatnou zbraň v rámci této armády.

Dále je nutno vzít v úvahu, že představený polní dělostřelec neodpovídá jen za DPL., nýbrž hlavně za mnohem početnější složku polního dělostřelectva a že bude vždy z důvodů hromadné výroby a jednotnějšího výcviku zastáncem co největší jednotnosti veškerého děl. materiálu. Představený letec nepotřebuje dbátí těchto ohledů na polní dělostřelectvo, není též zatížen odpovědností za polní dělostřelectvo a bude tedy zastáncem zvláštních požadavků konstrukce protiletadlových děl a střeliva (viz u nás ústřední povelový přístroj a zapalovač s hodinkovým strojem), jenže nebude takovým odborníkem jako protiletadlový dělostřelec.

Posuzování technických požadavků DPL. vyžaduje vynikajících znalostí protiletadlového dělostřelectva, úkol to, který mohou splnit jen nejlepší protiletadloví dělostřelci. Ani vynikající letec anebo polní dělostřelec není s to, aby v míru střelecký výcvik DPL. skutečně vedl a vývoj protiletadlového materiálu (děl, světlometů, měřících a naslouchacích přístrojů) a střeliva úspěšně řídil. K tomu patří protiletadlové dělostřelecké znalosti, jakož i výcvikové zkušenosti, které si může osvojit zase jen takový velitel, který vyšel z protiletadlového dělostřelectva.

Námítky, že by DPL. jako samostatná zbraň nebylo schopno života v osobních věcech velitelského sboru, považují za neoprávněné. Doplnění lze řešit stejně jako u letectva. Je naprosto nutno, aby všichni důstojníci DPL. prošli již jako mladší důstojníci výcvikem u baterií a absolvovali všechny speciální protiletadlové kursy, to znamená, aby v této zbraní vyrostli. Povyšování do vyšších hodností nebude horší než u ostatních zbraní, naopak stálé rozmnožování prostředků OPL. dává důstojníkům DPL. lepší povyšovací možnosti než jinde.

Nová organizace OPL. musí též rozřešit poměr, resp. podřízenost obrany obyvatelstva. Podříditi tento svaz ministerstvu vnitra nepovažují za výhodné. Ve Francii podléhá část prostředků OPL. ministerstvu války, jiná část ministerstvu námořnictva, třetí část ministerstvu letectví a civilní OPL. ministerstvu vnitra. Aby všechny složky měly přes jen jeden společný nadřízený orgán, bylo nutno zřídit generální inspektorát OPL. přičleněný k ministerské radě, kterému podléhají všechny složky OPL. z 4 různých ministerstev. Německá organizace, kde jak DPL., tak letectvo (i námořní) a civilní OPL. podléhají jedinému orgánu, t. j. ministrovu letectví, je zajisté účelnější.

Jen jedno jednotné velení, jedna vůle a společné úsilí všech prostředků OPL. budou mít ve válce úspěch; mají přece jediný úkol: boj proti leteckému nepříteli, proti kterému stejně během jednoho náletu budou bojovat letectvo, DPL. a hlásná služba jak na frontě, tak i zápolí a vedle nich i složky obrany obyvatelstva.

Nelze zajisté přejímat nekriticky cizí vzory, neboť každá organizace musí přihlížet k zvláštnostem své země a k charakteru svého lidu; ale je nutno provést takové organizační změny, které by zajišťovaly úspěšný mírový výcvik a pohotovost pro případ války.